

चतुर्विंशेप्रसंगेनमत्स्यरूपस्यशार्ङ्गिणः लीलोच्यतेयतःसत्यव्रतरक्षामहार्णवे ॥ १ ॥ तनुंतनुंविदर्श्यादौनिजैश्वर्यनिदर्शनात् मत्स्यंपृच्छतिपृथ्वी
शोलीलयावामनोपमम् ॥ २ ॥ माययामत्स्यविडंबनंमत्स्यरूपानुकरणंयस्यांनिरूप्यते ॥ १ ॥ ननुकस्मादकस्मादेवमत्स्यावतारश्रवणेच्छा श्री
वामनसादृश्यादित्याह यदर्थमितिद्वाभ्याम् दुर्मर्षं दुःसहम् ॥ २ ॥ बलेरनुग्रहायजुगुप्सितमपियाचकरूपंधृतवानितियुक्तमुक्तम् यदर्थंतुलोक
जुगुप्सितंमात्स्यंरूपमधारयत् एतन्नोयथावद्वक्तुमर्हसीत्यर्थः ॥ ३ ॥ ४ ॥ सामान्येनावतारप्रयोजनमाह गोविप्रेति ॥ ५ ॥ जुगुप्सितत्वंपरि

राजोवाच भगवन्श्रोतुमिच्छामिहरेरद्भुतकर्मणः ॥ अवतारकथामाद्यांमायामत्स्यविडंबनम् ॥ १ ॥
यदर्थमदधाद्रूपंमात्स्यंलोकजुगुप्सितम् ॥ तमःप्रकृतिदुर्मर्षकर्मग्रस्तमिवेश्वरः ॥ २ ॥ एतन्नोभगवन्सर्वं
यथावद्वक्तुमर्हसि ॥ उत्तमश्लोकचरितंसर्वलोकसुखावहम् ॥ ३ ॥ सूतउवाच इत्युक्तोविष्णुरातेन
भगवान्वादरायणिः ॥ उवाचचरितंविष्णोर्मत्स्यरूपेणयत्कृतम् ॥ ४ ॥ श्रीशुकउवाच गोविप्रसुर
साधूनांछंदसामपिचेश्वरः ॥ रक्षामिच्छंस्तनूर्धत्तेधर्मस्यार्थस्यचैवहि ॥ ५ ॥ उच्चावचेषुभूतेषुचरन्वायुरिवे
श्वरः ॥ नोच्चावचत्वंभजतेनिर्गुणत्वाद्वियोगुणैः ॥ ६ ॥ आसीदतीतकल्पांतेब्राह्मोनैमित्तिकोलयः ॥ समुद्रो
पप्लुतास्तत्रलोकाभूरादयोनृप ॥ ७ ॥ कालेनागतनिद्रस्यधातुःशिषयिषोर्वली ॥ मुखतोनिःसृतान्वेदान्
हयग्रीवोऽतिकेऽहरत् ॥ ८ ॥ ज्ञात्वातद्दानवेंद्रस्यहयग्रीवस्यचेष्टितम् ॥ दधारशफरीरूपंभगवान्हरिरीश्वरः
॥ ९ ॥ तत्रराजऋषिःकश्चिन्नाम्नासत्यव्रतोमहान् ॥ नारायणपरोऽतप्यत्तपःससलिलाशनः ॥ १० ॥ योऽसा
वस्मिन्महाकल्पेतनयःसविवस्वतः ॥ श्राद्धदेवइतिख्यातोमनुत्वेहरिणाऽर्पितः ॥ ११ ॥

हरति धियोगुणैः यान्युच्चावचानिरूपाणि तेषुनियंतृत्वेनचरन्प्रीश्वरोनोच्चावचत्वंभजते निर्गुणत्वात् कुतःपुनः शुद्धसत्वमयैर्मत्स्याद्याकारैः उ
च्चावचत्वशंकेतिभावः ॥ ६ ॥ विशेषतोमत्स्यावतारप्रयोजनमाह आसीदितित्रिभिः ब्रह्मणोनिद्रायांभवोब्राह्मस्तेनैवनिमित्तेनजातो नैमित्तिकः
समुद्रेउपप्लुतानिमग्नाः ॥ ७ ॥ अंतिकेनिःसृतान् ॥ ८ ॥ शफरीरूपंमात्स्यम् ॥ ९ ॥ प्रयोजनांतरंलीलाप्रकारंचाह तत्रराजऋषिरित्यादियाव
त्समाप्ति ॥ १० ॥ सएवश्राद्धदेवइतिख्यातः ॥ ११ ॥